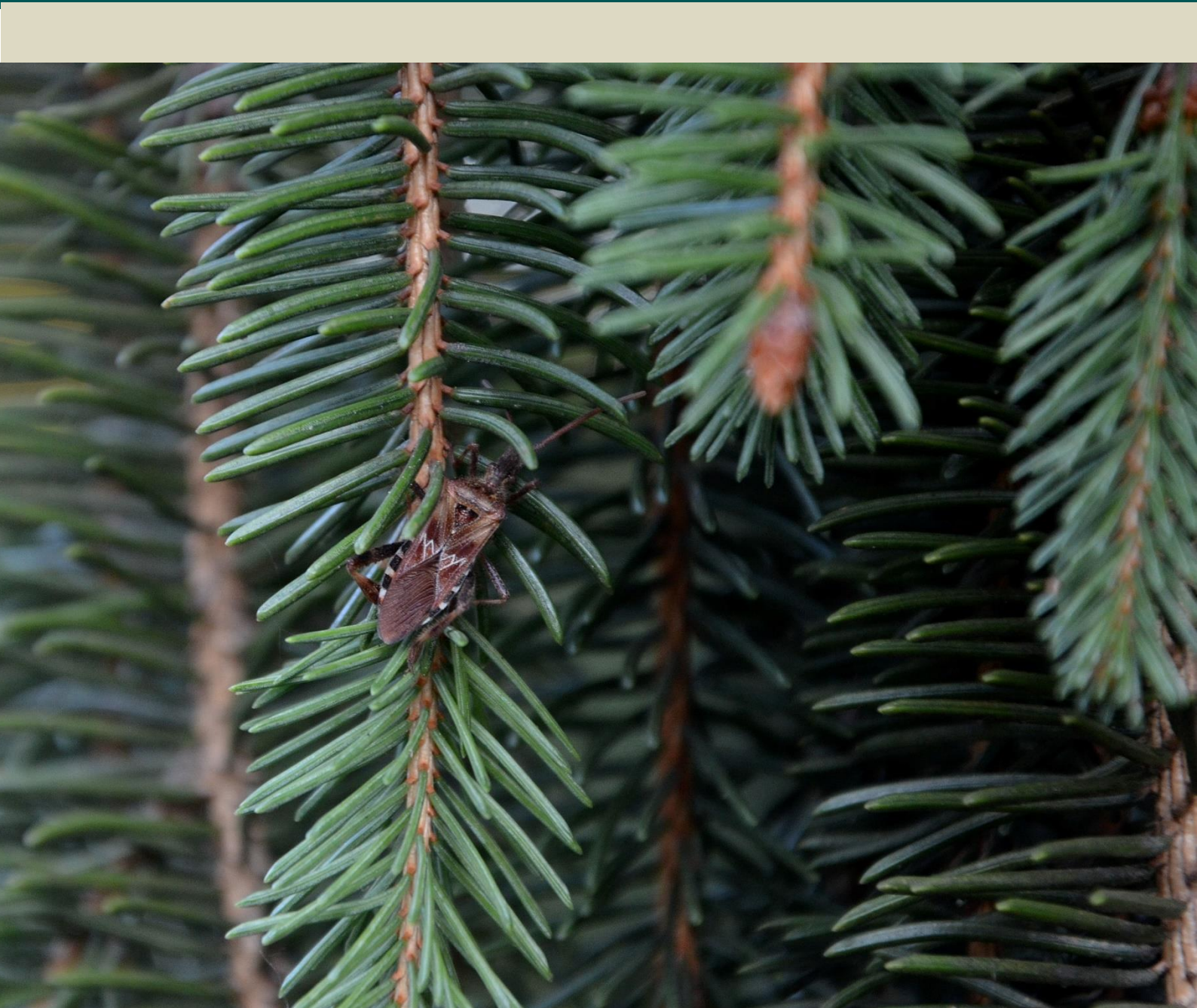

»After LIFE« načrt projekta LIFE ARTEMIS

izdelek akcije E.1.2

KOLOFON

»After LIFE« načrt projekta LIFE ARTEMIS, izdelek akcije E1.2

Avtorji: Simon Zidar, Jana Kus Veenvliet, Nikica Ogris, Aleksander Marinšek, Lado Kutnar, Judita Malovrh, Sonja Rozman, Marija Kolšek, Katarina Flajšman, Maarten de Groot

Oblikovanje in prelom: Jana Kus Veenvliet, Simon Zidar

Fotografija na naslovnici: storževa listonožka (*Leptoglossus occidentalis*), foto: Simon Zidar

Leto izida: 2020

Priporočeni način citiranja: Zidar S., Kus Veenvliet J., Ogris N., Marinšek A., Kutnar L., Malovrh J., Rozman S., Kolšek M., Flajšman K., de Groot M. 2020. »After LIFE« načrt projekta LIFE ARTEMIS, izdelek akcije E1.2, Ljubljana: Gozdarski inštitut Slovenije, Zavod Symbiosis, Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, Zavod za gozdove Slovenije.

© Avtorji 2020. Publikacija je prosto dostopna na spletnem naslovu tujerodne-vrste.info in jo lahko neomejeno tiskate in razmnožujete s spoštovanjem moralnih avtorskih pravic. Spreminjanje delov publikacije in razširjanje v spremenjeni obliki ni dovoljeno, prav tako brez pisnega dovoljenja avtorjev ni dovoljeno drugje uporabiti delov besedil ali fotografij.

Dokument je bil izdelan v sklopu projekta **Osveščanje, usposabljanje in ukrepanje za invazivne tujerodne vrste v gozdu (LIFE ARTEMIS)**, ki ga sofinancirajo Evropska komisija, Ministrstvo za okolje in prostor, Mestna občina Ljubljana in Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

Ime projekta: Osveščanje, usposabljanje in ukrepanje za invazivne tujerodne vrste v gozdu

Akronim: LIFE ARTEMIS

Referenca: LIFE15 GIE/ SI/000770

Trajanje projekta: 7. 7. 2016 do 31. 10. 2020

Vrednost projekta: 1.091.503 €

Finančni prispevek Evropske komisije: 647.701 €

Projektne partnerji:

Financerji projekta:

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Mestna občina
Ljubljana

ARRS
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

VSEBINA

1. UVOD	4
2. AKTIVNOSTI »AFTER LIFE« NAČRTA	5
2.1 A2. Institucionalni okvir sistema ZOHO za ITV	5
2.1.1 Predlog sistema zgodnjega obveščanja in hitrega odzivanja	5
2.1.2 Predlogi načrtov hitrega odzivanja za ITV	6
2.2 A3. Razvoj programa ZOHO usposabljanja	6
2.2.1 Opozorilni in opazovalni seznam vrst	6
2.2.2 Terenski priročnik za prepoznavanje ITV v gozdu	7
2.3 B1. Nacionalna ozaveščevalna kampanja o ITV	7
2.3.1 Brošura o tujerodnih vrstah v gozdovih	7
2.3.2 Potujoča razstava	8
2.3.3 Predavanja in vodeni sprehodi za javnost in lastnike gozda, delo z mediji	8
2.3.4 Izobraževalni film	9
2.4 B2. Usposabljanje profesionalcev in prostovoljcev za sistem ZOHO	9
2.5 B3. Spodbujanje gozdarjev in javnosti k sporočanju opažanj ITV	10
2.5.1 Osrednji informacijski sistem za ITV	10
2.5.2 Promocija informacijskega sistema Invazivke med profesionalci in prostovoljci	11
2.6 B4. Vključevanje prostovoljcev v upravljanje z invazivnimi tujerodnimi rastlinami v urbanem gozdu	12
2.6.1 Platforma za pobude na področju upravljanja z ITV	12
2.6.2 Akcijski načrt za obvladovanje ITV v Krajinskem parku Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib	12
2.7 B5. Ozaveščevalna kampanja o javorovem raku	13
2.7.1 Predavanja in terenske ekskurzije za lastnike gozdov	13
2.7.2 Brošura javorov rak	13
2.8 D1. Razširjanje rezultatov projekta LIFE ARTEMIS do splošne javnosti	14
3. PREGLED AKTIVNOSTI IN CILJEV »AFTER LIFE NAČRTA«	15

1. UVOD

V Sloveniji gozdovi prekrivajo kar 58 % površja države, s čimer se uvrščamo na 3. mesto po gozdnosti v Evropi. V preteklih letih se je pretežen del slovenskih gozdov močno spremenil, saj so naravnim motnjam (vetrolomi, žledolomi) sledile še prenamnožitve podlubnikov. Gozdarstvo se danes sooča z novimi izzivi, med katerimi so tudi invazivne tujerodne vrste (ITV). Te ponekod kot bolezni ali škodljivci že močno vplivajo na posamezne drevesne vrste, ponekod pa invazivne tujerodne rastline vplivajo in zavirajo naravno pomlajevanje gozdov. Poleg različnih negativnih vplivov na biodiverzitetu lahko invazivne tujerodne vrste prinašajo tudi resen vpliv na gospodarstvo, nekatere izmed vrst vplivajo tudi na zdravje ljudi.

V projektu LIFE ARTEMIS smo s pomočjo raznolikih aktivnosti okrepili zmožnosti Slovenije za uspešno ukrepanje ob vnosu novih invazivnih tujerodnih vrst (ITV) v slovenske gozdove. Prispevali smo k povečanju ozaveščenosti in izobraževanju splošne javnosti o problemih, ki jih prinašajo invazivne tujerodne vrste, in kako lahko zoper njih ukrepamo. Izdelana so bila orodja in predlogi sistemskih rešitev za vzpostavitev učinkovitega sistema zgodnjega obveščanja in hitrega odzivanja (ZOHO) za invazivne tujerodne vrste z namenom zmanjšanja negativnih vplivov invazivnih tujerodnih vrst v gozdovih.

V načrtu »After LIFE« projekta LIFE ARTEMIS poleg kratkega pregleda in opisa stanja akcij ob zaključku projekta opredeljujemo aktivnosti in rezultate projekta, ki se bodo nadaljevale tudi po njegovem zaključku oktobra leta 2020. Načrt opredeljuje aktivnosti, njihove cilje, odgovorne organizacije, roke in možne vire (so)financiranja za nadaljevanje teh aktivnosti in rezultatov. Z načrtom projekta želimo zagotoviti nadaljevanje informiranja in ozaveščanja o ITV ter nadaljevati aktivnosti, ki bodo omogočile vzpostavitev sistema ZOHO za ITV v gozdnem prostoru. Z načrtom želimo poskrbeti tudi za nadaljevanje izdelkov projekta, kot so informacijski sistem za sporočanje ITV, platforma za pobude obvladovanja ITV ter kanali ozaveščanja o problematiki ITV (spletna stran projekta in socialna omrežja).

2. AKTIVNOSTI »AFTER LIFE« NAČRTA

2.1 A2. Institucionalni okvir sistema ZOHO za ITV

2.1.1 Predlog sistema zgodnjega obveščanja in hitrega odzivanja

Eden izmed glavnih ciljev projekta LIFE ARTEMIS je vzpostavitev učinkovitega institucionalnega sistema zgodnjega obveščanja in hitrega odzivanja (ZOHO) za tujerodne vrste v gozdnem prostoru. Sistem ZOHO je ključno orodje za zmanjševanje negativnih vplivov ITV, saj omogoča odziv na nove tujerodne vrste, ko se pojavijo na nekem omejenem območju in jih je še mogoče z razmeroma majhnimi napori in stroški uspešno omejiti in zaustaviti.

V projektu smo pripravili **Predlog sistema zgodnjega obveščanja in hitrega odzivanja (ZOHO) na invazivne tujerodne vrste v gozdovih**, ki je bil usklajevan in tudi predstavljen pristojnim institucijam. Za učinkovitost sistema ZOHO je najpomembnejši ustrezen pravni okvir. Vključeni javni in zasebni partnerji v sistemu ZOHO pa morajo imeti jasno določena pooblastila in področje delovanja. Predlog sistema ZOHO opredeljuje vključene institucije, korake organiziranega odziva ob najdbi ITV ter naloge osrednjega organa, ki koordinira in nadzira celoten proces ukrepanja ter zagotovi potrebna finančna sredstva. Do zaključka projekta LIFE ARTEMIS predlog sistema še ni bil vključen v ustrezne pravne predpise.

Načrt za nadaljevanje

Za zagotovitev sprejetja predlaganega sistema in vključitve nalog dela povezanih s sistemom ZOHO za ITV v delovanje vseh partnerskih organizacij v LIFE ARTEMIS projektu bo potrebna nadaljnja komunikacija s prisojnimi institucijami in politiko. Cilj after LIFE aktivnosti je nadaljevati s promocijo in poudarjanjem pomena ter potrebe po vzpostavitvi učinkovitega sistema ZOHO za ITV. Ministrstvo za okolje in prostor bo na podlagi poročila te akcije lahko spremenilo in prilagodilo zakonodajo ter določilo naloge za vse ključne institucije. **Partnerske organizacije**, vključene v projekt LIFE ARTEMIS, bodo dodatne naloge, vezane na nov institucionalni okvir sistema ZOHO za ITV v gozdovih, dodale svojim letnim programom dela šele po tej spremembi. **Gozdarski inštitut Slovenije (GIS)** in **Zavod za gozdove Slovenije (ZGS)** sta kot pooblaščenici sicer že vključeni v sistem nadzora nad karantenskimi škodljivimi organizmi po predpisih za zdravje rastlin, kot del zgodnjega obveščanja o tujerodnih škodljivcih in boleznih. **Zavod za gozdove Slovenije** zagotavlja tudi varstvo gozdov po gozdarskih predpisih z rednim spremljanjem stanja gozdov, zagotavljanjem sanitarnega poseka ter ohranjanjem oziroma usmerjanjem drevesne sestave gozdov k naravni drevesni sestavi.

V prvi polovici leta 2021 se bo nekaj aktivnosti za izboljšanje sistema za upravljanje s tujerodnimi vrstami nadaljevalo tudi v okviru Interreg projekta Sava TIES (Preserving Sava River Basin Habitats through Transnational Management of Invasive Alien Species). **Zavod Symbiosis (ZS)** sodeluje pri projektu kot zunanji izvajalec in je zadolžen za pripravo predlogov za krepitev politik na področju upravljanja s tujerodnimi vrstami v državah porečja Save (Slovenija, Hrvaška, Bosna in Hercegovina ter Srbija). V sklopu projekta bodo potekala tudi usposabljanja za izvajalce ukrepov ter promocija predlogov pri odločevalcih. Predvideno je tudi sestajanje z odločevalci oz. pripravljavci zakonodaje, v okviru katerega se bo promoviralo med drugim tudi vpeljavo v projektu LIFE ARTEMIS predlaganega sistema ZOHO.

Vse partnerske organizacije bodo spremljale pripravo zakonodaje na področju tujerodnih vrst ter na podlagi strokovnega znanja in praktičnih izkušenj predlagale ustrezne rešitve za učinkovito upravljanje ITV.

2.1.2 Predlogi načrtov hitrega odzivanja za ITV

V projektu smo pripravili **predloge načrtov hitrega odzivanja za 5 primerov invazivnih tujerodnih vrst**, ki temeljijo na predlogu sistema ZOHO za ITV. Načrti obravnavajo pristojnosti in vključene organizacije za hiter in usklajen odziv ob najdbi določene tujerodne vrste. Pripravljeni so bili predlogi hitrega odzivanja za izbrane tujerodne vrste rastlin kudzu (*Pueraria montana* var. *lobata*) in orjaškega dežena (*Heracleum mantegazzianum*), sesalcev sive veverice (*Sciurus carolinensis*) in rakunastega psa (*Nyctereutes procyonoides*) skupaj z rakunom (*Procyon lotor*), ter žuželko azijskega sršena (*Vespa velutina*).

Načrt za nadaljevanje

Predlagani načrti hitrega odzivanja služijo kot vzorčni primeri, na podlagi katerih se lahko pripravijo načrti tudi za nekatere druge organizme. Predlagane načrte hitrega odzivanja bo ob sprejetju nove zakonodaje s področja ITV in vzpostavitvi sistema ZOHO potrebno uskladiti z morebitni spremembami, s čimer bo omogočena njihova neposredna uporaba. Uskladitev pripravljenih načrtov hitrega odzivanja v sprejet sistem ZOHO bo izvedel **Gozdarski inštitut Slovenije**.

2.2 A3. Razvoj programa ZOHO usposabljanja

2.2.1 Opozorilni in opazovalni seznam vrst

V okviru aktivnosti priprave programa usposabljanja za vključevanje različnih deležnikov v sistem ZOHO, smo pripravili opozorilni in opazovalni seznam ITV za gozdove v Sloveniji. **Opozorilni seznam** vključuje vrste, ki potencialno predstavljajo nevarnost za naše gozdove, saj obstaja verjetnost, da se bodo v prihodnosti naselile v slovenske gozdove in spremenile ekološke razmere ter povzročile gospodarsko škodo. Izbrali smo vrste, ki so povezane z gozdnim prostorom, so obravnavane kot invazivne v drugih državah s podobnimi okoljskimi in podnebnimi razmerami ali pa se celo že pojavljajo v bližini Slovenije. Na opozorilni seznam smo vključili tudi nekatere vrste rastlin, ki so že prisotne v Sloveniji, vendar so njihove populacije majhne in lokalizirane in jih je še mogoče povsem izkoreniniti. Prvotni opozorilni seznam vrst, izdelan v letu 2017, smo v letu 2019 posodobili in nanj dodali nove vrste. Trenutni opozorilni seznam ITV za gozd vključuje: 58 tujerodnih rastlin, 14 tujerodnih vrst gliv, 15 tujerodnih vrst žuželk in 7 tujerodnih vrst sesalcev. Za vrste s seznama smo izdelali tudi analizo glavnih poti vnosa.

Pripravili smo tudi **opazovalni seznam** tujerodnih vrst za gozd, ki vključuje nekatere pogostejše in že razširjene tujerodne vrste, ki so ljudem poznane in preko katerih lahko preverjamo delovanje sistema sporočanja najdb, hkrati pa motiviramo javnost k sporočanju podatkov vrst, ki jih lahko opazijo v naravi, saj so te že prisotne in ponekod zelo razširjene. Podatki o teh vrstah nam tudi omogočajo spremljanje njihovega širjenja in invazivnosti. Opazovalni seznam vrst redno dopolnjujemo in posodabljam.

Seznama smo pripravili na podlagi pregleda relevantne strokovne literature in seznamov ITV ter pridobljenih aktualnih podatkov strokovnjakov iz sosednjih držav o ITV, ki so prisotne v njihovih državah in za katere obstaja velika verjetnost, da se razširijo v Slovenijo.

Načrt za nadaljevanje

Opozorilni seznam ITV za gozdove bomo v naslednjih 5 letih upoštevajoč evropski in slovenski seznam ITV po potrebi posodobili v sodelovanju z zunanjimi strokovnjaki, s katerimi smo vzpostavili stike že na začetku projekta LIFE ARTEMIS. Po potrebi bo posodobljen opozorilni seznam ITV v gozdu pripravil **Gozdarski inštitut Slovenije**.

Na podlagi podpisanih **sporazumov o dolgoročnem sodelovanju** s 4 sosednjimi državami bo **Gozdarski inštitut Slovenije** vzdrževali redne stike z institucijami iz vseh sosednjih držav in izmenjavali informacije ob pojavu novih invazivnih tujerodnih vrst v sklopu rednega sodelovanja in potencialnih skupnih projektih.

2.2.2 Terenski priročnik za prepoznavanje ITV v gozdu

Invazivne tujerodne vrste z opozorilnega in opazovalnega seznama smo predstavili v pregledni obliki v **Terenskem priročniku za prepoznavanje tujerodnih vrst v gozdu**. V njem so vrste opisane, predstavljene s fotografijami in ilustracijami pomembnih znakov za njihovo prepoznavo ter podobnih vrst, s katerimi bi jih lahko zamenjali. Pri vsaki vrsti so predstavljene tudi glavne poti vnosa. Terenski priročnik je bil izdelan in izdan v letu 2017 v skupni nakladi 1.400 kosov. V letu 2019 smo ob osvežitvi opozorilnega seznama ITV za gozd izvedli ponatis z drugo dopolnjeno izdajo v nakladi 2.000 izvodov. V letu 2020 smo zaradi povpraševanja med uporabniki pripravili tretjo dopolnjeno izdajo terenskega priročnika, ki je bila izdana v nakladi 1.500 izvodov.

Načrt za nadaljevanje

Terenski priročnik se je izkazal za zelo uporabno orodje na terenu in je bil med uporabniki zelo dobro sprejet. Terenski priročnik bo ostal dosegljiv v spletni različici na vzdrževani spletni strani projekta še vsaj 5 let po koncu projekta na spletni strani: <https://www.tujerodne-vrste.info/projekt-life-artemis/publikacije-porocila/>.

Tiskani izvodi tretje izdaje terenskega priročnika bodo na voljo uporabnikom tudi po koncu projekta, dokler ne poidejo. Tiskani izvodi so na voljo na **Gozdarskem inštitutu Slovenije**, ki bo skrbel za brezplačno distribucijo zainteresiranim.

2.3 B1. Nacionalna ozaveščevalna kampanja o ITV

2.3.1 Brošura o tujerodnih vrstah v gozdovih

V maju 2017 smo izdali brošuro **Tujerodne vrste v slovenskih gozdovih**, v kateri so na 32 straneh predstavljene tujerodne vrste, njihove poti vnosa, negativni vplivi na naravo, gospodarstvo in zdravje ljudi ter načini, kako lahko preprečimo njihovo širjenje. Opisan je sistem zgodnjega obveščanja in hitrega odzivanja na tujerodne vrste v gozdovih in spletna ter mobilna aplikacija Invazivke. Predstavljen je projekt LIFE ARTEMIS, navedene so tudi projektne aktivnosti, v katere se bralci lahko

vključijo. Natiskana je bila v nakladi 40.000 izvodov. Brošuro smo razdeljevali na vseh projektih dogodkih. Poslana je bila tudi kot priloga naročnikom časopisa Kmečki glas. Poslali smo jo tudi vsem lastnikom zemljišč v Krajinskem parku Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib, na katerih smo v akciji popisovanja našli invazivne tujerodne rastline in jih odstranjevali. Brošura je na voljo na spletni strani projekta: <https://www.tujerodne-vrste.info/projekt-life-artemis/publikacije-porocila/>.

Načrt za nadaljevanje

Poljudno brošuro Tujerodne vrste v slovenskih gozdovih bomo še naprej razdeljevali zainteresirani javnosti, dokler ne poide, in bo še 5 let dostopna na projektni spletni strani.

2.3.2 Potujoča razstava

Eden od glavnih ciljev projekta LIFE ARTEMIS je povečati osveščenost splošne javnosti o problematiki invazivnih tujerodnih vrst v gozdovih. Potujoča razstava z naslovom **Invazivke na poti** na 12 samostoječih plakatih predstavlja tujerodne vrste, njihove vplive na okolje, gospodarstvo in zdravje ljudi, možne ukrepe za preprečevanje škode in aktivnosti projekta LIFE ARTEMIS. Poleg plakatov smo pripravili tudi 3 interaktivne elemente, preko katerih obiskovalci razstave aktivno spoznavajo vplive tujerodnih vrst in s katerimi jih pozivamo, da preprečujejo njihov vnos in širjenje. Razstava je v času projekta gostovala na 29 lokacijah po Sloveniji. V letu 2020 je bila razstava zaradi dotrajanosti in poškodovanosti nosilcev panojev obnovljena (zamenjane kasete za roloje), s čimer smo zagotovili njeno nadaljnjo uporabo tudi po koncu projekta.

Načrt za nadaljevanje

Po koncu projekta bo potujoča razstava na voljo srednjim in osnovnim šolam po Sloveniji. Šole se bodo med seboj same dogovorile za selitev razstave iz ene šole na drugo, kar pomeni brez dodatnih stroškov ali dela za projektno skupino. Na voljo bo tudi drugim zainteresiranim inštitucijam oz. razstavnim prostorom. **Zavod RS za varstvo narave (ZRSVN)** bo nadaljeval z vodenjem administracije in seznama dodatnih lokacij razstav.

2.3.3 Predavanja in vodeni sprehodi za javnost in lastnike gozda, delo z mediji

Z namenom osveščanja splošne javnosti smo v projektu LIFE ARTEMIS izvedli več aktivnosti. Ob otvoritvi razstave ali kasneje v času trajanja razstave smo na vsaki lokaciji pripravili **predavanje**, na katerem smo predstavili tujerodne vrste, njihove vplive, načine ukrepanja in projektne aktivnosti. Na dogodek so bili vabljeni predvsem domačini in lastniki gozdov. Javnost smo osveščali tudi na terenu in izvedli **vodene sprehode**, kjer smo udeležencem predstavili tujerodne vrste, ki se nahajajo v njihovem okolju. Udeleženci so se naučili prepoznati tujerodne vrste, da bodo lahko sodelovali v sistemu ZOHO. Po prvem letu organiziranja sprehodov smo se osredotočili na bolj specifične ciljne javnosti, ki so jim tujerodne vrste in varstvo narave bliže ali sprehode pripeli drugim obstoječim naravoslovnim dogodkom. O problematiki ITV in pomenu ukrepanja smo javnost ozaveščali tudi **preko medijev**, in sicer s sporočili za javnost, pripravo člankov v časopisih in revijah, sodelovanju v intervjujih, z organizacijo novinarskih konferenc in z odgovori na vprašanja novinarjev.

Med leti 2017 in 2020 smo ob postavitvah razstave izvedli 25 predavanj za lokalne skupnosti in 25 dodatnih predavanj za zainteresirano javnost. Predavanj se je skupno udeležilo 1337 ljudi. Organizirali smo 27 vodenih sprehodov, ki se jih je skupno udeležilo 947 udeležencev. Poslali smo 42 sporočil za javnost, organizirali 3 novinarske konference ter okrog 30-krat sodelovali v intervjujih oz. z izjavami za medije.

Načrt za nadaljevanje

Dejavnosti osveščanja javnosti o problematiki ITV bo nadaljeval **Zavod RS za varstvo narave**. Vsako leto bo Zavod RS za varstvo narave, v okviru svojih dejavnosti ozaveščanja, izvedel vsaj 5 dogodkov ozaveščanja o ITV, in sicer preko predavanj, vodenih sprehodov, sodelovanja na naravovarstvenih dnevih, akcijah odstranjevanja tujerodnih vrst, pri delu z mediji ipd.

Zavod za gozdove Slovenije bo področje dela z ITV vključil v svoje izobraževalne dejavnosti za lastnike gozdov. Prav tako bo splošno javnost o problematiki ITV ozaveščal s prispevki v medijih, npr. ob pridobivanju okrasnih drevesc iz gozdov, novih najdbah ITV ipd.

2.3.4 Izobraževalni film

Za namene osveščanja splošne javnosti smo izdelali 20-minutni **izobraževalni film**, v katerem smo predstavili pomen slovenskih gozdov, problematiko tujerodnih vrst in načine, kako ukrepati, da preprečimo škodo, ter projekt LIFE ARTEMIS. Film je bil izdan dvojezično (v slovenščini in z angleškimi podnapisi) na 300 DVD-jih, prosto dostopen je tudi na YouTube profilu LIFE ARTEMIS in sicer na spletni povezavi: <https://youtu.be/6W-m1vBMnq0>.

Načrt za nadaljevanje

Izobraževalni film bo še naprej na voljo na YouTube kanalu projekta LIFE ARTEMIS. Razdeljevanje DVD-jev s filmom zainteresirani publiki in šolam se bo nadaljevalo tudi po zaključku projekta, dokler DVD-ji ne poidejo. Za brezplačno distribucijo DVD-jev s filmom bo skrbel **Gozdarski inštitut Slovenije**.

2.4 B2. Usposabljanje profesionalcev in prostovoljcev za sistem ZOHO

Namen akcije B.2 je bilo grajenje kapacitet skozi usposabljanja ciljnih skupin za izvajanje sistema za zgodnje obveščanje in hitro odzivanje na tujerodne vrste v gozdu (ZOHO). **Usposabljanja** so bila izvedena prilagojeno za različne ciljne skupine. Najprej je bilo pripravljeno izobraževanje za izvajalce usposabljanj za ZOHO za ITV v gozdu. Usposobljeni regionalni koordinatorji so nato izvajali regionalna usposabljanja za ZOHO za strokovnjake v gozdarstvu in drugih strokovnih področjih, povezanih z gozdom in lesnatimi rastlinami. Izobraževanju javnosti in lastnikom gozdov smo se posvetili na regionalnih ZOHO usposabljanjih, namenjenih za zasebne lastnike gozdov in prostovoljcem. Organizirali smo tudi usposabljanja za zaposlene v podjetjih, povezanih z gozdom in lesnatimi rastlinami.

Načrt za nadaljevanje

Zavod za gozdove Slovenije bo nadaljeval z izobraževanju revirnih gozdarjev, strokovnih sodelavcev in lastnikov gozda in jih dodal v svoje redne izobraževalne programe. Zavod za gozdove Slovenije bo

v naslednjih 5 letih izvajal usposabljanja povezana s sistemom ZOHO za ITV za zaposlene na internih delavnicah in predavanjih.

Gozdarski inštitut Slovenije bo pomembne posodobitve sistema ZOHO za gozdove (npr. pojav nove ITV, nove metode) sporočal strokovnim sodelavcem Zavoda za gozdove Slovenije na rednih letnih sestankih, na katerih se določa prednostne naloge na področju varstva gozdov (v okviru Javne gozdarske službe GIS in nalog zdravstvenega varstva rastlin, UVHVVR). Pomembne novosti, povezane s sistemom ZOHO za ITV v gozdovih, predvsem za tujerodne bolezni in škodljivce, bodo širši strokovni javnosti predstavljene na seminarjih in delavnicah iz varstva gozdov, ki jih letno organizirata **Gozdarski inštitut Slovenije** in **Zavod za gozdove Slovenije**.

Gozdarski inštitut Slovenije bo ohranil mednarodno sodelovanje s strokovnimi inštitucijami s področja ITV v gozdovih iz sosednjih držav na podlagi podpisanih memorandumov o sodelovanju.

Zavod RS za varstvo narave ima v načrtu pripravo priporočil za ravnanje z gradbeno mehanizacijo, ki ne promovira oz. preprečuje nenamerno razširjanja invazivnih tujerodnih vrst, kar bo lahko v pomoč tudi za smernice gozdarskega dela. Nekaj teh priporočil je Gozdarski inštitut Slovenije že pripravil.

Zavod za gozdove Slovenije bo lahko v okviru teh smernic poskrbel za informiranje zaposlenih s pripravljenimi smernicami dela v gozdu.

2.5 B3. Spodbujanje gozdarjev in javnosti k sporočanju opažanj ITV

2.5.1 Osrednji informacijski sistem za ITV

V projektu LIFE ARTEMIS je Gozdarski inštitut Slovenije razvil javen elektronski informacijski sistem za zbiranje podatkov o invazivnih tujerodnih vrstah (ITV), ki vključuje spletno in mobilno aplikacijo Invazivke. **Informacijski sistem Invazivke** povezuje in združuje tudi več obstoječih informacijskih sistemov, ki že zbirajo podatke o ITV. Do konca oktobra 2020 je bilo preko mobilne in spletne aplikacije Invazivke v sistem vnesenih preko 17.500 opažanj ITV. Informacijski sistem Invazivke združuje 9 drugih podatkovnih zbirk, ki zbirajo podatke o ITV, izmenjava podatkov iz mnogih od njih poteka redno in avtomatično. Konec oktobra 2020 je bilo v informacijskem sistemu Invazivke skupno s podatki iz ostalih baz zbranih več kot 75.000 podatkov o ITV v Sloveniji. Informacijski sistem omogoča tudi javno pregledovanje podatkov in njihov izvoz v želeni obliki. Sistem omogoča možnost individualnega obveščanja ob vnosih izbranih ITV, kar je pomembno za zgodnje obveščanje ključnih deležnikov v sistemu ZOHO.

Načrt za nadaljevanje

Informacijski sistem za ITV je vzpostavljen in dobro sprejet med uporabniki. Za nadaljnje vzdrževanje sistema Invazivke do konca projekta ni bilo zagotovljenih predvidenih sredstev v okviru Javne gozdarske službe, zato bo za nujno vzdrževanje sistema verjetno potrebno zagotoviti financiranje iz lastnih sredstev partnerjev. **Gozdarski inštitut Slovenije** bo še vsaj 5 let zagotavljal kritje stroškov nastalih z zagotavljanjem delovanja strežnika, elektriko in posodabljanje operacijskega sistema. Za redno preverjanje vnesenih podatkov in vključenost **strokovnjakov posameznih področij** ITV z različnih institucij prav tako do konca projekta ni bilo zagotovljenih finančnih sredstev. V kolikor ne bo pridobljenih sistemskih sredstev za ta namen, bo v nadaljevanju preverjanje najdb potekalo prostovoljno in v omejenih zmožnostih. V nadaljevanju vzpodbujamo in iščemo možnosti rednega

financiranja iz različnih možnih virov. Načrtovano je bilo, da bi se sredstva za obvladovanje invazivnih vrst in s tem tudi vzdrževanje sistema Invazivke, namenjala iz Podnebnega sklada, vendar do konca projekta končna odločitev o tej možnosti še ni bila sprejeta.

2.5.2 Promocija informacijskega sistema Invazivke med profesionalci in prostovoljci

V projektu smo izvedli vrsto aktivnosti za vzpodbujanje in vključevanje tako strokovne kot splošne javnosti v sporočanje opažanj ITV v sistem Invazivke. Izkazalo se je, da so **promocijske aktivnosti** ključne za pridobivanje vnosov v sistem Invazivke. Čas povečane promocijske aktivnosti je tekom projekta močno vplival tudi na povečano število vnosov. Strokovno javnost smo s sistemom Invazivke seznanjali na posebnih delavnicah in izobraževanjih ter preko strokovnih prispevkov v gozdarski literaturi. Spodbujanju splošne javnosti je bila namenjena akcija **Poišči tujerodno vrsto**, v kateri smo vsako leto (2017 – 2020) preko medijskih objav in letaka promovirali sporočanje opažanj podatkov ene izbrane tujerodne vrste (žlezava nedotika (*Impatiens glandulifera*), hrastova čipkarka (*Corythucha arcuata*), jesenov ožig (*Hymenoscyphus fraxineus*) in veliki pajesen (*Ailanthus altissima*). Pripravili smo tudi tiskan promocijski material, ki pojasnjuje delovanje sistema Invazivke, njegovo vpetost v sistem ZOHO in pomen sodelovanja javnosti. Veliko podatkov o ITV je prispevala tudi akcija **Teden popisovanja tujerodnih vrst za šole**, v kateri smo spodbujali in pozivali šole k aktivnemu popisovanju tujerodnih vrst v domači okolici.

Načrt za nadaljevanje

Gozdarski inštitut Slovenije in **Zavod za gozdove Slovenije** bosta še naprej spodbujala uporabo informacijskega sistema na vseh izobraževanjih in ozaveščevalnih dogodkih ter v strokovnih prispevkih. Zbiranje podatkov v informacijski sistem Invazivke je ključen del sistema ZOHO za ITV, zato je z dodatno promocijo nujno treba zagotoviti nadaljnje sporočanje opažanj v sistem Invazivke.

V **Triglavskem narodnem parku (TNP)**, edinem narodnem parku v Sloveniji, ki je razglašen tudi za biosferno območje v okviru UNESCO programa Človek in biosfera, bodo v okviru svojih aktivnosti v prihodnjih letih promovirali uporabo informacijskega sistema Invazivke. TNP se je konec leta 2020 že vključil tudi v preverjanje podatkov o ITV, vnesenih na območju nacionalnega parka.

Ljudska univerza Škofja Loka do konca marca 2022 izvaja projekt Aktivno proti invazivkam, ki se odvija v Selški in Poljanski dolini. Z njim želijo aktivirati lokalne prebivalce, da bi popisovali invazivne tujerodne vrste in jih vnašali v sistem Invazivke ter na podlagi teh podatkov izbrali območja in organizirali njihovo odstranjevanje.

Biotehniški center Naklo bo v višješolskem programu inženir naravovarstva uporabo aplikacije in vnašanje vanjo predstavil študentom v okviru rednega izobraževanja.

V prihodnjih letih bomo promocijo uporabe sistema Invazivke usmerili predvsem na ciljne skupine, ki sta jim blizu narava in naravovarstvena prizadevanja. **Zavod Symbiosis** bo v naslednji petih letih sodeloval pri treh aktivnostih za promocijo opazovanja tujerodnih vrst, ki bodo potekale v okviru Planinske zveze Slovenije, ki ima veliko članov, ki bi se lahko aktivneje vključevali v sporočanje opažanj ITV.

2.6 B4. Vključevanje prostovoljcev v upravljanje z invazivnimi tujerodnimi rastlinami v urbanem gozdu

2.6.1 Platforma za pobude na področju upravljanja z ITV

V okviru akcije B4 smo izdelali spletno **platformo Tujerodni vedež** za izmenjavo informacij o ravnanju z invazivnimi tujerodnimi vrstami. Namen aktivnosti je na enem mestu združiti izkušnje akcij odstranjevanja tujerodnih invazivnih vrst. S tem želimo ponuditi različnim akterjem, ki organizirajo akcije odstranjevanja ITV, orodje, preko katerega lahko delijo in pridobijo izkušnje o ravnanju z ITV. Na tak način se bodo lahko na enem mestu zbirale koristne informacije o tem, katere metode odstranjevanja in upravljanja z ITV so se izkazale za uspešne in katere ne. Z naborom teh informacij na enem mestu omogočamo tudi večji uspeh pri naslednjih aktivnostih upravljanja z ITV. Platformo smo poimenovali Tujerodni vedež, saj si želimo, da bi postala učinkovita izmenjevalnica vedenja in znanja o pristopih k odstranjevanju tujerodnih vrst (<https://www.tujerodne-vrste.info/tujerodnivedez/>). Podane izkušnje so urejene po posameznih vrstah. Poleg izkušenj uporabnikov pri nekaterih vrstah dodajamo tudi povezave do uporabnih tujih virov. Poleg zbirke metod smo v Tujerodni vedež vključili tudi napotke za izvedbo akcij odstranjevanja. Do konca oktobra 2020 je bilo v zbirko vnesenih 29 izkušenj.

Načrt za nadaljevanje

Platforma za izmenjavo pobud za upravljanje z ITV bo na spletni strani projekta vzdrževana in upravljana s strani **Zavoda Symbiosis** še vsaj 5 let po zaključku projekta. Zavod Symbiosis bo še naprej administrator platforme in bo promoviral to orodje med izvajalci aktivnosti za odstranjevanje tujerodnih vrst.

2.6.2 Akcijski načrt za obvladovanje ITV v Krajinškem parku Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib

V projektu smo za zavarovano območje Krajinskega parka Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib pripravili **akcijski načrt za obvladovanje invazivnih tujerodnih vrst rastlin**. Namen akcijskega načrta je bil pripraviti konkreten srednjeročni načrt obvladovanja invazivnih tujerodnih vrst na primeru zavarovanega območja, ki bo vzorčen primer za pripravo podobnih akcijskih načrtov za druga zavarovana območja ali podobne urbane gozdove v Sloveniji in Evropi. V pripravo so bili aktivno vključeni številni deležniki, zato že sama priprava akcijskega načrta pomembno prispeva tudi k ozaveščanju ključnih deležnikov v prostoru. Akcijski načrt določa prednostne ukrepe za preprečevanje vnosa novih ITR, za preprečevanje širjenja ITR in tudi za odstranjevanje ter obvladovanje ITR in nadaljnje spremljanje stanja.

Načrt za nadaljevanje

Akcijski načrt je bil predan organu upravljanja Krajinskega parka Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib, **Javnemu podjetju Voka Snaga** (JP VOKA SNAGA), ki ga bo ustrezno vključil v načrt upravljanja zavarovanega območja. Načrt podrobneje določa obseg nadaljnjih ukrepov za izkoreninjenje in

nadzor invazivnih tujerodnih rastlin ter nadaljnje vključevanje javnosti v upravljalvske aktivnosti. V načrtu je predvideno tudi nadaljevanje aktivnosti na lokacijah, kjer smo z odstranjevanjem začeli v sklopu projekta, tako da bo na določenih točkah doseženo trajno izkoreninjenje izbranih invazivnih rastlin.

2.7 B5. Ozaveščevalna kampanja o javorovem raku

Namen akcije je bila predstavitev primera kampanje osveščanja, ki je osredotočena na konkretno vrsto z njenim upravljanjem, od zaznave v okolju do ukrepov nadzora. Izbrana vrsta je tujerodna gliva **javorov rak** (*Eutypella parasitica*), ki izvira iz Severne Amerike. Gliva povzroča rane na deblih javorjev in povzroči razvrednotenje lesa, lahko tudi propad sicer zdravih dreves. Cilj akcije je bil osvestiti gozdarje in lastnike gozdov o tej tujerodni glivi in jih seznaniti z možnimi ukrepi za preprečevanje njenega širjenja. Do konca oktobra je bilo v informacijski sistem Invazivke sporočenih okoli 450 najdb javorovega raka, od tega je bilo 239 okuženih dreves tudi že ustrezno posekanih.

2.7.1 Predavanja in terenske ekskurzije za lastnike gozdov

V okviru akcije smo organizirali **predavanja** in **terenske ekskurzije za lastnike gozdov**, kjer smo jih izobraževali o ITV v gozdnem prostoru in o javorovem raku ter ustreznem ukrepanju ob najdbi. Skupno smo izvedli 13 dogodkov v 6 območnih enotah Zavoda za gozdove Slovenije. Skupno se je predavanj in ekskurzij udeležilo 273 udeležencev.

Načrt za nadaljevanje

Regionalni koordinatorji **Zavoda za gozdove Slovenije** bodo še naprej obveščali lastnike gozdov o javorovem raku in v okviru rednega dela zagotavljali zmanjšanje potenciala širjenja te bolezni. Zavod za gozdove Slovenije bo še naprej v okviru rednega dela označeval okužena drevesa za posek in določal posek in izvedbo zatiralnih del lastnikom gozdov. Še naprej bo potekalo svetovanje v okviru redne sečnje - izdaja se odločba A, saj gre za ustaljeno bolezen, ki se širi počasi in ni zelo nevarna, saj je v sestojih okuženih povprečno 3–5 % javorov.

Zavod za gozdove Slovenije bo pozval Mestno občino Ljubljana, da odstrani tudi okužene javore v urbanem okolju (drevoredi, parki). Zavod za gozdove Slovenije bo Mestni občini Ljubljana strokovno svetoval odstranitev okuženih dreves, izvedba poseka je odvisna od Mestne občine Ljubljana, ki skrbi za mestno drevje.

2.7.2 Brošura javorov rak

Za ozaveščanje o bolezni javorov rak smo izdali poljudno-znanstveno **brošuro** z naslovom **Skupaj ustavimo javorov rak!** v nakladi 25.000 kopij. Večina izvodov brošure je bila razdeljena kot priloga časopisu Kmečki glas (21.500 brošur), ostale so bile razdeljene med zaposlenimi projektnih partnerjev in drugih institucij, na različnih dogodkih in sejmih ter na izobraževanjih in terenskih ekskurzijah za lastnike gozdov. Brošura je na voljo tudi na projektni spletni strani: <https://www.tujerodne-vrste.info/projekt-life-artemis/publikacije-porocila/>.

Načrt za nadaljevanje

Razdeljevanje brošure Skupaj ustavimo javorov rak se bo nadaljevalo tudi po zaključku projekta, za to bo skrbel **Zavod za gozdove Slovenije**. Spletna različica brošure bo tudi po projektu na voljo na spletni strani projekta.

2.8 D1. Razširjanje rezultatov projekta LIFE ARTEMIS do splošne javnosti

Rezultate projekta LIFE ARTEMIS smo do splošne javnosti in vseh ključnih deležnikov razširjali preko različnih projektnih aktivnosti in izdelkov. Ob začetku projekta smo **spletno stran www.tujerodne-vrste.info** tehnično posodobili. Na stran smo dodali opise tujerodnih vrst, ki smo jih uvrstili na opozorilni seznam ter na opazovalni seznam tujerodnih vrst. Dodali smo tudi opise tujerodnih vrst, ki so regulirane z evropsko uredbo o tujerodnih vrstah. Na spletni strani smo razširili podstrani o zakonodaji, kjer posebej opozarjamo na določila evropske uredbe o tujerodnih vrstah. Preko projektnih novic na spletni strani smo redno obveščali tudi o projektnih aktivnostih. Na podstrani Publikacije so objavljene tudi vse v projektu izdane publikacije in glavni izdelki.

V projektu smo izvedli postavitev dveh **informacijskih tabel**. Prvo, s splošnimi informacijami o projektu, smo postavili ob začetku projekta pred Gozdarskim inštitutom Slovenije. Drugo tablo smo postavili oktobra 2017 v Mostecu v Krajinskem parku Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib. Zaradi mehanske poškodbe smo tablo v Mostecu jeseni 2020 nadomestili z novo, vsebinsko enako.

Izdelali smo tudi **poljudno poročilo projekta**, v katerem smo na poljuden način predstavili zbrane rezultate projekta in je na voljo na projektni spletni strani: <https://www.tujerodne-vrste.info/projekt-life-artemis/publikacije-porocila/>.

Javnost smo obveščali in izobraževali tudi preko **Facebook profila** LIFE ARTEMIS (<https://www.facebook.com/LIFEARTEMIS>) in **Twitter profila** (https://twitter.com/lifeartemis_si) ter preko e-mail novičnika. Projekt smo predstavljali tudi na sejnih ter pripravili novinarsko konferenco ob začetku in zaključku projekta.

Z namenom razširjanja rezultatov projekta do odločevalcev na lokalni in nacionalni ravni smo septembra 2020 organizirali **strokovni posvet** v Državnem svetu Republike Slovenije.

Zagotovljeno je bilo tudi povezovanje z drugimi LIFE projekti, ki se ukvarjajo z invazivnimi tujerodnimi vrstami in/ali ljubiteljsko znanostjo. Med drugim smo izvedli **študijske obiske** projektov CSMON-LIFE (LIFE13 ENV/IT/842) v Italiji in LIFE ObservaTREE (LIFE 12 ENV/UK/000731) v Združenem kraljestvu.

Načrt za nadaljevanje

Spletno stran projekta bo najmanj 5 let po koncu projekta vzdrževal **Zavod Symbiosis** in posodabljal vsebine v sodelovanju z ostalimi projektnimi partnerji. Vse projektne publikacije bodo še naprej na voljo na spletni strani. Zavod Symbiosis bo še naprej upravljal e-poštni seznam in vsaj dvakrat letno naročnikom pošiljal spletne e-novice.

Informativni tabli bosta osveščali javnost na obeh mestih še najmanj 5 let po zaključku projekta.

Po koncu projekta bodo Facebook skupino še naprej urejali z relevantnimi informacijami predstavniki **Zavoda RS za varstvo narave, Gozdarskega inštituta Slovenije** in **Zavoda Symbiosis**. Predvsem se bo na socialnih omrežjih objavljalo aktualne in pomembne nove informacije o ITV v gozdnem prostoru. **Gozdarski inštitut Slovenije** bo še naprej uporabljal Twitter profil projekta.

Obveščanje oblikovalcev politik o ITV bo, v okviru svojega rednega dela in na različnih sestankih s pristojnimi ministrstvi, tudi v prihodnje potekalo s strani **vseh partnerjev** projekta.

3. PREGLED AKTIVNOSTI IN CILJEV »AFTER LIFE NAČRTA«

Preglednica 1: Seznam ciljev načrta »After LIFE« projekta LIFE ARTEMIS.

Akcija	»After LIFE« cilj	Časovni načrt	Možni viri financiranja	Odgovoren za izvedbo	Ciljna vrednost (5 let)
A2. Institucionalni okvir sistema ZOHO za ITV					
Predlog sistema zgodnjega obveščanja in hitrega odzivanja	- sodelovati pri pripravi zakonodajnih rešitev za sprejetje predloga ZOHO sistema s strani pristojnih institucij	do 2025	redno delo, drugi projekti	vsi partnerji	
Predlogi načrtov hitrega odzivanja za ITV	- posodobitev predlogov načrtov hitrega odzivanja za 5 ITV v skladu z novo zakonodajo	do 2025 (po potrebi)	lastna sredstva	GIS	
A3. Razvoj programa ZOHO usposabljanja					
Opozorilni in opazovalni seznam vrst	- posodobitev opozorilnega in opazovalnega seznama za ITV v gozdu	do 2025	lastna sredstva	GIS	
Terenski priročnik za prepoznavanje ITV v gozdu	- dostopnost el. verzije na spletni strani projekta	do 2025	lastna sredstva	ZS	
	- distribucija tiskovine zainteresiranim	dokler ne poide	lastna sredstva	GIS	
B1. Nacionalna ozaveščevalna kampanja o ITV					
Brošura o tujerodnih vrstah v slovenskih gozdovih	- dostopnost el. verzije na spletni strani projekta	do 2025	lastna sredstva	ZS	
	- distribucija tiskovine zainteresiranim	dokler ne poide	lastna sredstva	GIS	
Predavanja za lokalne skupnosti in lastnike gozda, vodeni sprehodi ter delo z mediji	- izvedba predavanj, vodenih sprehodov za splošno javnost in lastnike gozdov, prispevki v medijih	2021 - 2025	redno delo	ZRSVN, ZS, ZGS	300 udeležencev predavanja in vodenih sprehodov
Potujoča razstava	- ponuditi OŠ, SŠ in drugim institucijam možnost gostovanja razstave, za postavitve poskrbijo razstavljalci sami	2021 - 2025	redno delo, drugi projekti	ZRSVN	5.000 obiskovalcev razstave
Izobraževalni film	- dostopnost filma na YouTube kanalu	do 2025	ni dodatnih stroškov	ZS	

Akcija	»After LIFE« cilj	Časovni načrt	Možni viri financiranja	Odgovoren za izvedbo	Ciljna vrednost (5 let)
	- distribucija DVD-ja zainteresiranim	dokler ne poide	lastna sredstva	GIS	
B2.	Usposabljanje profesionalcev in prostovoljcev za sistem ZOHO				
	- nadaljevati izobraževanja/ usposabljanja o sistemu ZOHO revirnih gozdarjev, strokovnih sodelavcev in lastnikov gozda	2021 - 2025	v okviru rednih izobraževanj	ZGS	500 udeležencev usposabljanj
	- informiranje strokovnih sodelavcev ZGS o pomembnih posodobitvah sistema ZOHO za gozdove (npr. pojav nove ITV, nove metode)	do 2015 (vsaj 1x letno)	JGS, naloge zdravstvenega varstva rastlin (UVHVVR)	GIS	
	- predstavitev novosti vezanih na sistem ZOHO za ITV v gozdovih širši strokovni javnosti na Seminarjih in delavnicah iz varstva gozdov	2021 – 2015 (1x letno)	JGS	ZGS in GIS	skupno 300 udeležencev usposabljanj
B.3	Spodbujanje gozdarjev in javnosti k sporočanju opažanj ITV				
Osrednji informacijski sistem za ITV	- tehnično vzdrževanje in posodabljanje sistema Invazivke	do 2025	JGS, lastna sredstva, Podnebni sklad	GIS	20.000 novih vnosov najdb ITV iz vseh podatkovnih zbirk
	- preverjanje vnosov podatkov s strani strokovnjakov	do 2025	prostovoljna dejavnost, Podnebni sklad, drugi projekti	GIS, ZS, TNP	1.000 novih namestitev mobilne aplikacije
Promocija informacijskega sistema Invazivke med profesionalci in prostovoljci	- zagotoviti nadaljnji vnos opažanj s promocijo sistema Invazivke med strokovnjaki in prostovoljci s promocijskimi aktivnostmi	2021 - 2025	JGS, lastna sredstva, drugi projekti	vsi partnerji	
B4.	Vključevanje prostovoljcev v upravljanje z invazivnimi tujerodnimi rastlinami v urbanem gozdu				
Platforma za pobude na področju upravljanja z ITV	- vzdrževati platformo in s promocijo zagotoviti nadaljnji vnos izkušenj odstranjevanja ITV	do 2025	lastna sredstva	ZS	30 vnosov izkušenj v platformo

Akcija		»After LIFE« cilj	Časovni načrt	Možni viri financiranja	Odgovoren za izvedbo	Ciljna vrednost (5 let)
	Akcijski načrt za obvladovanje ITV v Krajinškem parku Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib	- vključitev akcijskega načrta v načrt upravljanja zavarovanega območja - zagotoviti odstranitev ITR v skladu z akcijskim načrtom	2021 - 2025		JP VOKA SNAGA	ITR odstranjene s 10 ha 50 sodelujočih prostovoljcev
B5.	Ozaveščevalna kampanja o javorovem raku					
	Predavanja in delavnice za lastnike gozdov	- vključevanje vsebin javorovega raka (prepoznavna in ustrezno ukrepanje) v redna izobraževanja lastnikov gozda	do 2025	v okviru rednih izobraževanj	ZGS	označenih in posekanih 250 okuženih dreves
	Brošura o javorovem raku	- distribucija brošure	dokler ne poide	lastna sredstva	ZGS	
		- dostopnost brošure na spletni strani	do 2025	lastna sredstva	ZS	
	Nadzor javorovega raka	- nadaljevati z označbo dreves za posek in posekom dreves okuženih z javorovim rakom	do 2025	v okviru rednega dela	ZGS, lastniki gozdnih parcel	
D1.	Razširjanje rezultatov projekta LIFE ARTEMIS do splošne javnosti					
	Obvezne aktivnosti razširjanja rezultatov	- zagotoviti delovanje in posodabljanje spletne strani projekta	2021 - 2025	lastna sredstva	ZS	150.000 obiskov 80.000 obiskovalcev
		- ohranitev 2 informativnih tabel	do 2025	ni dodatnih stroškov	GIS	
		- distribucija poljudnega poročila projekta zainteresiranim	dokler ne poide	lastna sredstva	GIS	
	Dodatne aktivnosti razširjanje rezultatov za širšo publiko	- vzdrževati in objavljati na socialnih omrežjih (Facebook, Twitter)	2021 - 2025	lastna sredstva	GIS, ZS, ZRSVN	skupno 2.000 sledilcev
		- pošiljanje e-mail novičnika	do 2025 (2x letno)	lastna sredstva	ZS	10 številke novičnika
	Dodatne aktivnosti razširjanja rezultatov za lokalne in nacionalne oblikovalce politik	- obveščanje oblikovalcev politik o relevantnih novih in pomembnih informacijah o ITV v gozdu	do 2025	lastna sredstva	vsi partnerji	

Akcija		»After LIFE« cilj	Časovni načrt	Možni viri financiranja	Odgovoren za izvedbo	Ciljna vrednost (5 let)
	Študijski obiski in mreženje z drugimi projekti	- študijski obiski sosednji držav	2021 - 2025	v okviru projektov, JGS	GIS	4 obiski